

LIETUVOS MOKINIŲ ETNINĖS KULTŪROS OLIMPIADA

ŠALIES ETAPAS

ETNOKULTŪRINIO PAŽINIMO TESTAS

**TEMA „LIETUVOS ETNOGRAFINIAI REGIONAI: TRADICINĖ MUZIKA,
TAUTINIAI DRABUŽIAI, PATARMĖS, KULINARINIS PAVELDAS IR KITOS SAVITOS
TRADICIJOS“**

Amžiaus grupė: 9–12 kl.

60 taškų

Laikas užduotims atlikti

60 min.

Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazijos virtuali mokymosi aplinka MOODLE

2022 m. balandžio 29 d.

1. Etnografinio regiono savitumas atsispindi įvairiose jo ypatybėse. Kokie yra skiriamieji etnografinių regionų bruožai? Išvardinkite 5.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Kraštovaizdis, tradicinė architektūra, tradiciniai amatai ir verslai, kulinarinis paveldas, tarmės, patarmės, šnektos; tautosaka, muzikinis folkloras, išskirtinės tradicijos (tinka bet kurie atsakymai).

5 taškai

2. Priskirkite, kuriame etnografiniame regione buvo senųjų baltų genčių žemės. Pasirinkite iš sąrašo: skalviai, sėliai, kuršiai.

Etnografinis regionas	Baltų gentys
Aukštaitija	Sėliai
Žemaitija	Kuršiai
Mažoji Lietuva	Skalviai

3 taškai

3. Kuriuose etnografiniuose regionuose paplitę gatviniai kaimai – žemdirbių gyvenvietės, turinčios vieną pagrindinę tiesią ar kiek lenktą gatvę, palei kurią iš vienos arba abiejų pusių statmenai ar įžambiai jai išdėstytos sodybos? Pažymėkite du teisingus atsakymus.

- Suvalkijoje (Sūduvoje)
- Aukštaitijoje
- Dzūkijoje (Dainavoje)
- Žemaitijoje
- Mažojoje Lietuvoje

2 taškai

4. Nuotraukose matote Lietuvos etninės kultūros muziejų, pavadintą dviejų brolių, spaudos draudimo metais surinkusių ir išleidusių 7000 lietuvių liaudies dainų rinkinius, vardu.

Muziejus įkurtas Jurbarko rajone, buvusioje medinėje klebonijoje, kurioje gyveno ir dirbo vienas iš brolių.

Kaip vadinasi šis muziejus? _____ Antano ir Jono Juškų etninės kultūros muziejus Vilkijoje, A. ir J. Juškų muziejus, Juškų muziejus (tinka bet kuris atsakymas)

1 taškas

5. Kurio regiono atmintiniais metais Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu paskelbti 2022-iejį?

_____ Sūduvos

1 taškas

6. Šiauliškiai Jonas ir Gabrielė per pavasario atostogas nutarė pakeliauti po Mažąją Lietuvą. Kuriuos keturis miestus jie turėtų aplankyti?

- Šilutę
- Tauragę
- Klaipėdą
- Raseinius
- Pagėgius
- Šilalę
- Neringą

4 taškai

7. Su kuria pavasario tradicine švente susijusi Aukštaitijoje iki šiol gyvuojanti būgnų mušimo tradicija, įrašyta į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą?

_____ Su Velykomis

1 taškas

8. Ši tradicija iki šiol gyvuoja ir perduodama iš kartos į kartą netoli Vilniaus esančiuose kaimuose: rišama puokštė ant lazdyno kotelio dėstant natūralias arba dažytas gėles, kitus

augalus (smiltinius šlamučius, sausučius, katpėdėles, javų varpas, samanas ir t. t.). Kokia tai tradicija? _____ Verbu rišimo

1 taškas

9. Pasižiūrėkite filmuotą siužetą:

https://www.youtube.com/watch?v=aVJqFFhvkOc&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=9

Merginos ir moterys dėvi to paties etnografinio regiono tautinius drabužius, bet jie yra iš skirtingų laikotarpių.

9.1. Kurio etnografinio regiono drabužiai dėvimi? _____ Mažosios Lietuvos

1 taškas

9.2. Kurie darbužiai yra ankstyvojo laikotarpio ir kurie vėlyvojo?

Tamsūs plisuoti sijonai, šilkinės vienspalvės tamsios prijuostės, švarkeliai	Raudoni, žali languoti ir juostuoti sijonai, baltų ir raudonų raštų prijuostės, balti siuvinėti marškiniai
vėlyvojo	ankstyvojo

2 taškai

10. Kokia tautinio kostiumo detalė nusako merginų ir moterų šeiminę padėtį (neištekęsusi, jaunamartė, ištekėjusi)? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Prijuostės ilgis
- Sijono spalvos
- Galvos apdangalai

1 taškas

11. Atpažinkite visų penkių etnografinių regionų tautinių kostiumų sijonų raštus. Įrašykite lentelėje po nuotraukomis, kuriame regione sijonas buvo dėvimas.

		
Mažajoje Lietuvoje	Aukštaitijoje	Žemaitijoje

	
Dzūkijoje (Dainavoje)	Suvalkijoje (Sūduvoje)

5 taškai

12. Kaip vadinasi tautinio kostiumo dalis, kuria apsigobusios šios moterys iš skirtingų etnografinių regionų? Pažymėkite teisingą atsakymą.

- Skara
- Drobulė
- Šalis
- Skraistė

1 taškas

13. Viena iš puošniausių moteriško tautinio kostiumo detalių – prijuostė. Moteriai pasirodyti be prijuostės buvo nepriimta tiek šiokią dieną, tiek šventadienį. Parašykite po nuotraukomis, kurių dviejų regionų moterų tautiniam kostiumui būdingos šios prijuostės.

2 taškai

14. Kurio regiono merginos ir moterys mėgdavo puošti stambaus gludinto gintaro karoliais, nuo 1 iki 3 eilių?

Žemaitijos

1 taškas

15. Aukštaitijoje, Kupiškio rajone, merginos dėvėjo ypatingą karūną, siūtą iš šilkinų kaspinių. Kaip vadinamas šis galvos apdangalas? Pažymėkite teisingą atsakymą.

- Galionai
- Kalpokas
- Kykas
- Rangė

1 taškas

16. Pažiūrėkite filmuotą siužetą:

https://www.youtube.com/watch?v=SIXIf-iG14&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=10

16.1. Kokio žanro daina atliekama? _____ Sutartinė

1 taškas

16.2. Kuriam etnografiniam regionui būdingas šis žanras? _____ Aukštaitijai

1 taškas

16.3. Kokią tradicinę šio regiono apeigą atlieka moterys? _____ Nuometavimą

1 taškas

17. Pažiūrėkite įrašą. Kurio etnografinio regiono atstovas dainuoja?

https://www.youtube.com/watch?v=2shQUc18OY0&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=11

_____ Žemaitijos

1 taškas

18. Dar XX a. per Velykas jauni vyrai, lalautojai, grupėmis vaikštinėdavo pakiemiais dainuodami tam tikras dainas ar giedodami giesmes ir rinkdami dovanas. Kuriame etnografiniame regione iki šiol paplitusi lalavimo tradicija?

_____ Dzūkijoje (Dainavoje)

1 taškas

19. Kuris teiginys apie žymiausią Mažosios Lietuvos tautosakos rinkėją Liudviką Rėzą teisingas?

- Pirmasis išleido Kristijono Donelaičio „Metus“, o 1824 m. – ir pasakėčias.
- Parašė lietuvininkų himną „Lietuviais esame mes gimę“.
- Išleido lietuvių liaudies dainų rinkinį „Lietuviškos svotbinės dainos“.

1 taškas

20. Pažiūrėkite vaizdo įrašą. Kurio etnografinio regiono daina skamba?

https://www.youtube.com/watch?v=Z2RbSDhjC-I&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=12

_____ **Suvalkijos (Sūduvos)**

1 taškas

21. Kokiomis tarmėmis parašyti šie eilėraščiai?

<p>Tėn meldās žemaitė, puo krīžēs soklopė, Ož pruotieviūs, douna, naujagimi plėka... Ten prūdūs kvapa dar sklėd ajerā... Gražoms mona kaima! Soverts ēš ūkieliu – Kap mona mamalės apdėlės rožončios... Vuo suodna kuoplīčiuo – alsavėms smūtkelė.</p> <p style="text-align: right;"><i>Ona Mileikienė</i></p>	<p>pazarų diementai virš tava galvas žeme švelnasna až pūkų pa ainunčia kojām viena tu tokia visam sviēti tėviške mana</p> <p style="text-align: right;"><i>Regina Katinaitė-Lumpickienė</i></p>
Žemaičių	Aukštaičių

2 taškai

22. Romualdas Granauskas rašė: „Sakiau ir sakysiu: kalboje gyvena tautos dvasia <...> Kur turėjo slėptis kalbos dvasia, kai viešumoje jau niekur nebebuvo jai vietos? Ji nuėjo į tarmes, į šnektas, į patarmes, ten jai buvo saugu. Ten jai ir dabar saugiausia“. Ar pritartumėte minčiai, kad tautos ir kalbos dvasiai saugiausia tarmėse? Ar verta tarmiškai kurti poeziją? Argumentuokite (50 žodžių). Vertinama už teiginį (1 taškas) ir du jo argumentus (2 + 2 taškai)

5 taškai

23. Panevėžiškiai, širvintiškiai, anykštėnai, kupiškėnai, uteniškiai, vilniškiai – kuri patarmė turi tiek daug šnektų? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Vakarų aukštaičių
- **Rytų aukštaičių**
- Šiaurės žemaičių

1 taškas

24. Perskaitykite grožinės literatūros kūrinio ištrauką.

Vos trejetui metelių praslinkus, parėjo sūnus. Tėvas, jį pamatęs, tarė: „Ko sugrįžai? Ar tai viešėti, ar su visu?“ Šis atsakė: „Tėvali, su visu, ne vien parėjau, bet išbėgau, neagalėjau bedatūrėti. Meistras mano piktas be galo, kad jį giltinė pagautų, sako: „Tu, leiši, rakali, valgysi mano duoną, o nieko nedirbsi, aš tau parodysiu, kame blezdingos žiemavoja!“ Atsakė tėvas: „Meistras tau davė šmiaukš šmiaukš su bizūnu, o nuo manęs gausi čakš čakš su lazda; ko grįžai ne laiku, mokslo nepabengęs?“

24.1. Iš kurio etnografinio regiono kilęs šio kūrinio autorius Motiejus Valančius?

_____ **iš Žemaitijos**

1 taškas

24.2. Kaip šis kūrinys vadinasi? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- **„Palangos Juzė“**

- „Sprindis, Sieksnio vaikas“
- „Dėdės ir dėdienės“

1 taškas

24.3. Išverskite į bendrinę kalbą šiuos žodžius:

- Blezdinga _____ Kregždė
- Leišis _____ Neapsukrus, liurbis

2 taškai

25. Pasiklausykite siaubo pasakos (*strioko*). Kurio etnografinio regiono atstovas seka pasaką?

https://www.youtube.com/watch?v=xopE1cHUIns&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-_GJbArwUY-UJx99P&index=13

_____ Dzūkijos (Dainavos)

1 taškas

26. Perskaitykite visų penkių etnografinių regionų patiekalų aprašymus. Įrašykite, kuriems regionams būdingi šie patiekalai:

Bandos ant kopūstų lapų, pieniška sriuba, virta ir troškinta kiaulienos taukinė su kopūstais ir krosnyje keptomis bulvėmis su lupenomis. Pusryčiams būdavo patiekiami rūgštūs barščiai, kopūstai su mėsa, lašiniai, liesa sriuba (paprastai su mėsa arba balinta), kruopų bulvienė, morkienė, ropienė.

_____ Dzūkijai (Dainavai)

Jokio kito regiono žmonės taip dažnai nevirdavo virtinių, koldūnų, skrylių ar nekepavo blynų. Kraštas visuomet garsėjo miltiniais patiekalais, kurie patiekiami su įvairiais saldžiais ir nesaldžiais padažais. Visoje Lietuvoje yra žinomi ir mėgstami šio regiono desertai – spurgos ir žagarėliai.

_____ Aukštaitijai

Tradicinė cibulienė, virtos bulvės su lupenomis, kanapinė druska, šiupinys su kiaulės uodega, raugintų kopūstų sriuba su karka, plokštainis su kiaulės kojomis – šio etnografinio regiono virtuvės pasididžiavimas. _____ Žemaitijai

Lapienė arba rūgščios kruopos, kartais gručkos (sriuba) arba barščiai, rūkytos žuvies patiekalai; šio krašto gyventojai skanumynu laikė ant karklo vytelės pamautą ir prieš ugnį iškeptą silkę; plikyta kvietinė duona, morkų saldainiai, pyragai. _____ Mažajai Lietuvai

Ant kopūstų lakštų kepami duoniniai paplotėliai, duonzupė (duonos tešlos kukuliukai, išvirti su šviežiais ar džiovintais vaisiais), rūkyti mėsos gaminiai. _____ Suvalkijai (Sūduvai)

5 taškai

27. Iš kurių etnografinių regionų kilusios šios įžymios asmenybės? Įrašykite lentelėje teisingus atsakymus.

		
Šatrijos Ragana	Ieva Simonaitytė	Salomėja Nėris
Iš Žemaitijos	Iš Mažosios Lietuvos	Iš Suvalkijos (Sūduvos)

3 taškai

Šaltiniai:

1. „Lietuvos etnografiniai regionai“. Ethnographic regions of Lithuania 2015, Terra Publika.
2. Seminaro „Lietuvos etnografinių regionų pažinimo įtraukimas į etnokultūrinį ugdymą (pasirengimas IV Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai)“ įrašas: <https://www.youtube.com/watch?v=j8hk8qTQOGM>
3. TRADICIJOS. Iliustruota Lietuvos enciklopedija. „Šviesa“, 2005
4. <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai/bendra-informacija/>
5. <https://savadas.lnkc.lt/bylos.html>
6. Lietuvių tautinis kostiumas. D. Keturakienė, LNKC, 2006: https://lnkc.lt/eknygos/lt_kostiumas/pradzia.htm
7. <https://www.rutazalioji.lt/>
8. <https://lt.wikipedia.org/wiki/>
9. <https://www.aidas.lt/lt/kultura-menas/article/25854-07-08-vilkijoje-a-ir-j-jusku-muziejuje-vyko-lietuvai-pagrazinti-draugijos-atstovu-susitikimas>
10. <https://www.15min.lt/kultura/naujiena/vizualieji-menai/ekgt-priestarauja-antano-ir-jono-jusku-muziejauskureju-iskeldinimui-kreipesi-i-kauno-rajono-savivaldybe-929-1480984>
11. Romualdas Granauskas. Trečias gyvenimas. Vilnius, 2014, p. 144, 146.
12. <https://www.youtube.com/watch?v=iGPO1kcTTIc>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=a9-GZ4cien8>
14. <https://www.youtube.com/watch?v=YU7EWkRqEpk>
15. <https://www.youtube.com/watch?v=B5Y28M9cBHA>
16. <http://www.skoniukelias.lt/>